

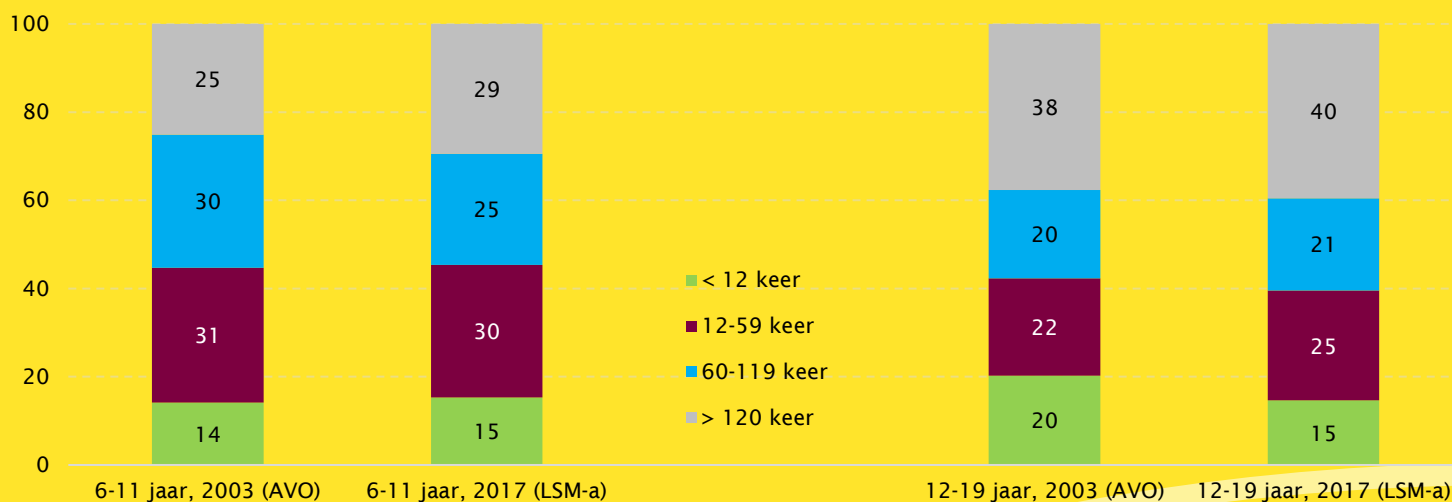
Sportdeelname & lidmaatschap sportclubs jeugd

Vergelijking 2003 met 2017

Factsheet 2019/10

Remko van den Dool

Figuur 1. Sportdeelname naar leeftijd, jeugd 6-19 jaar (in procenten)

Bron: Algemeen Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO), 2003; CBS-RIVM Leefstijlmonitor-aanvullend (LSM-a), 2017. Bewerking Mulier Instituut.

Inleiding

Het beeld is dat kinderen (6-11 jaar) en jongeren (12-17 jaar) hun tijd tegenwoordig vooral zittend doorbrengen, gekluisterd aan het scherm van een smartphone of tablet. Daarbij sporten en bewegen ze minder dan vroeger, lopen hun motorische vaardigheden terug en groeit hun overgewicht, waardoor hun (toekomstige) gezondheid wordt bedreigd. Voor sport bestaat geen langlopend onderzoek dat op een betrouwbare en vergelijkbare wijze deze ontwikkeling in de laatste twee decennia heeft vastgelegd. Om toch iets te kunnen zeggen over deze ontwikkeling, maken we voor dit factsheet gebruik van twee databronnen, waarmee een redelijk betrouwbare vergelijking in de tijd mogelijk is. Dit kan met data uit AVO 2003 en LSM-a uit 2017 (zie **Verantwoording** en Bijlage 1).

Sportdeelname

Figuur 1 laat de ontwikkeling van de sportdeelname zien tussen 2003 en 2017 van kinderen (6-11 jaar) en jongeren (12-17 jaar). Het aantal sporters (sport > 12 keer per jaar) bij de kinderen is in 2017 zo goed als gelijk aan 2003 (rond 85%). Binnen de groep sportende kinderen is de groep frequente sporters (> 120 keer per jaar) iets toegenomen en de groep die 60-119 keer per jaar sport iets afgenomen. Bij de jongeren (12-17 jaar) is het percentage sporters dat per jaar 12 keer of meer sport toegenomen van 80 naar 85 procent en is daarmee vergelijkbaar met kinderen. Naar frequentie ingedeeld zijn alle drie de groepen iets gegroeid ten opzichte van 2003.

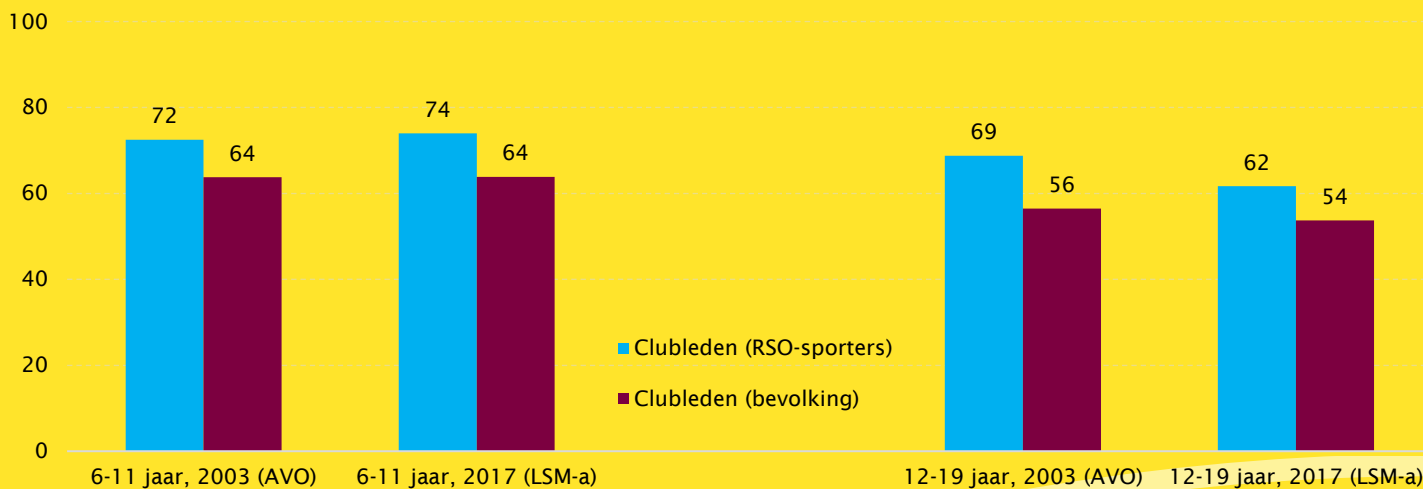
Lidmaatschap sportverenigingen

Bij kinderen is qua lidmaatschap van sportclubs geen verandering te zien: in zowel 2003 als 2017 is 64 procent lid van één of meer sportclubs (figuur 2). Bij sporters die minimaal 12 keer per jaar sporten (RSO-sporter), is het percentage iets gestegen: van 72 naar 74 procent. Bij jongeren is een afname in het lid zijn van sportclubs waar te nemen, met name bij RSO-sporters. Omdat door deze groep eerder meer dan minder wordt gesport (figuur 1) betekent dit dat zich in de sportbeoefening door jongeren een verschuiving voordoet van verenigingssport naar sport in een commerciële setting (zoals fitness) of informeel verband (fietsen, pleintjesbasketbal, enz.).

Vergelijking met andere bronnen

NOC*NSF rapporteert jaarlijks het aantal leden van de sportbonden waarbij 0-17-jarigen worden onderscheiden. De vraag is of deze uitkomsten met onze onderzoeken overeenkomen. Als we de cijfers van 2003 en 2017 vergelijken met de NOC*NSF-rapporten, dan zien we een toename van het aantal lidmaatschappen als percentage van het aantal jongeren (41 naar 48%). Een deel is lid van meerdere bonden dus in de praktijk valt dit percentage lager uit. We hebben bonden geselecteerd waar we in 2003 en 2017 gegevens van hebben (Sportvisserij valt bijvoorbeeld uit). De groei zien we in de door ons gepresenteerde onderzoeken niet terug. Tegelijkertijd valt op dat het percentage ook in 2017 aanmerkelijk lager ligt dan de cijfers van de enquêtes. Meerdere zaken zijn van belang bij de duiding van deze verschillen:

Figuur 2. Sportlidmaatschap naar leeftijd, jeugd 6-19 jaar (in procenten)

Bron: Algemeen Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO), 2003; CBS-RIVM Leefstijlmonitor-aanvullend (LSM-a), 2017. Bewerking Mulier Instituut.

- De ledenregistratie kan zijn veranderd (verbeterd). Wellicht dat (kleinere) kinderen die niet in competitieverband sporten in 2003 niet of minder vaak als lid aan de bonden zijn doorgegeven.
- De samenstelling naar leeftijd van de groep 0- tot en met 17-jarigen is veranderd. In 2017 zijn er minder kinderen van 0 tot en met 5 jaar dan in 2013 (dit scheelt 3 procentpunten). Daarmee is de groep die doorgaans geen lid is van een sportvereniging kleiner geworden.
- Als men in een vragenlijst aangeeft lid te zijn van een 'sportclub' hoeft dit niet altijd van een NOC*NSF-sportbond te zijn.

Een ander opvallend verschil met ander onderzoek betreft het percentage leden van sportclubs onder kinderen. In de Rapportage Sport 2018 staat de officiële kernindicator voor lidmaatschap vermeld. 79 procent is in 2016 lid, terwijl wij voor 2017 64 procent rapporteren. Het hoge percentage uit 2016 stoelt op circa 200 waarnemingen. Dit lage aantal geeft een lage betrouwbaarheid. In de publicatie Zo sport Nederland (2019) stelt NOC*NSF vast dat 10- tot en met 14-jarigen het vaakst lid zijn van een sportvereniging (64%, hoogste van de onderscheiden leeftijdsgroepen). Dit percentage is ontdubbeld voor meerdere lidmaatschappen. Dit percentage past bij de in figuur 2 vermelde percentages.

Conclusies

Bij kinderen (6-11 jaar) is de sportdeelname en het lidmaatschap van sportclubs tussen 2003 en 2017 weinig tot niets veranderd. Bij jongeren (12-19 jaar) is de sportdeelname en sportfrequentie iets toegenomen, maar laat het lidmaatschap van sportverenigingen een lichte afname zien. De verminderde motorische vaardigheden bij kinderen en jongeren (rapport inspectie OCW) hebben dus niet te maken met dat ze minder sporten. Redenen kunnen wel de 'kwaliteit' van de sport zelf zijn en de mogelijke afname van andere beweegvormen (zoals buiten spelen, lopen of fietsen naar school).

Verantwoording

Door aanpassingen en stoppen van onderzoeken bestaat geen langlopend onderzoek dat een langetermijnvergelijking mogelijk maakt. Dit kan alleen door gebruik te maken van verschillende onderzoeken. We kiezen voor twee enquêtes met voldoende waarnemingen voor zowel kinderen als jongeren. De onderzoeken moeten ook dezelfde leeftijdsgroepen kunnen vergelijken. De vergelijkingsjaren zijn verder afhankelijk van het jaar van afname van de enquêtes. We komen zo uit op de jaren 2003 en 2017. Voor 2003 kiezen we voor de grootschalige enquête van het Sociaal en Cultureel Planbureau (Algemeen Voorzieningengebruik Onderzoek, AVO) en voor 2017 de LeefstijlMonitor-aanvullend (LSM-a) van het Centraal Bureau van de Statistiek in samenwerking met het RIVM en VeiligheidNL. De vragen zijn vooral door de ouders van kinderen en de jongeren beantwoord. Voor een overzicht van de verschillen verwijzen we naar bijlage 1.

BIJLAGE 1. Overeenkomsten en verschillen tussen de onderzoeken

De volgende tabel laat de belangrijkste verschillen zien tussen de onderzoeken AVO 2003 en LSM-a 2017 voor de vaststelling van de sportfrequentie en het lidmaatschap van een sportvereniging.

Onderwerp	AVO 2003	LSM-a 2017
Steekproef	Postafgiften adressen in Nederland. Ieder gezinslid is ondervraagd. Correctie voor huishoudsteekproef via weging	Op basis van bevolkingsregister Nederlandse gemeenten
Methode	Face-to-face met een gezinsvertegenwoordiger. Schriftelijke vervolgvragen voor alle gezinsleden (met daarbij de vragen over sportdeelname)	Eerst brief met verzoek deelname via internet (75% respons), vervolgens telefonisch en daarna face-to-face
Aantal waarnemingen kinderen (6-11 jaar)	1.160	834
Aantal waarnemingen jongeren (12-19 jaar)	1.376	1.785
Vraagstelling sportdeelname, sportfrequentie	Iedere sporter gevraagd naar de sportfrequentie (in vaste categorieën). Niet-sporters gaven op een toonblad met sporten aan dat zij niet hebben gesport. Zij werden ingedeeld in de bepaling van de sportfrequentie. Hoeveel keer heb je in de afgelopen 12 maanden bij benadering in totaal gesport?	Sportfrequentie gevraagd als open antwoord (voor rapportage gecodeerd naar indeling AVO). Hoeveel keer heeft u/uw kind in de afgelopen 12 maanden in totaal gesport?
Vraagstelling/afleiding lidmaatschap	'Wil je voor ieder van de onderstaande verenigingen of organisaties aankruisen of je daar wel of niet lid van bent?' Onder andere: sportvereniging (wel/geen lid). Mogelijk dat mensen een sportschool tot een club rekenen. Wel is de context van het vraagblok sterk gericht op lidmaatschappen (ook bijvoorbeeld van een milieuclub). Daarnaast waren sportscholen destijds nog minder belangrijk.	Voor max. 4 wekelijks beoefende sporten: 'Voor het beoefenen van een sport kunnen mensen lid zijn van een vereniging, een abonnement hebben bij een sportaanbieder of geen van beide. Kunt u aangeven wat voor u/uw kind van toepassing is als het gaat om <Sport1.4>?' Voor niet-sporters en sporters die voor sport 1-4 aangaven geen lid te zijn: 'Bent u/uw kind wel lid van een sportvereniging of heeft u/ uw kind wel een abonnement op sportaanbieder, zoals een fitnesscentrum, dansschool of zwembad?'
Terugvraagperiode	Afgelopen 12 maanden	Afgelopen 12 maanden
Respondent of proxy beantwoordt vragen	Door de kinderen zelf of door de ouders, als invullen door kinderen niet mogelijk bleek.	Voor kinderen tot 12 jaar door de ouders. Voor 12 jaar of ouder door de kinderen zelf.